

KAKO PRITI DO POCENI IZDAJ?

Od nekdanj je obstajala težnja po poceni knjigi, ki naj bi v nasprotju z rednimi izdajami, katere so bile zaradi sorazmerno visoke cene (dobra, lepo opremljena knjiga ni nikjer hudo poceni) namenjene predvsem imovitejšim bralcem in knjigoljubom, dajala branje najširšim plastem bralcev. Zaradi tega ni čudno, da je bila taka knjiga po opremi pač preračunana na najnižje stroške, vsebinsko se je pa ravnala po najpovprečnejšem okusu malo izobraženega, komajda pismenega bralca in je bila zaradi tega skotiče vse tiste književnosti, ki jo zaznamujemo z oznako šund in kič.

Toda rastoča stopnja splošne izobrazbe je spodjedala vse bolj in bolj temelje navadnemu šundu in je ustvarjala pri več in več bralcih pogoje za dojemanje boljše problemske književnosti, ne da bi jim omogočile življenjske razmere tudi nakup rednih izdaj resne književnosti, ki bi ustrezala njihovi izobrazbeni stopnji in književnemu okusu. V drugi polovici prejšnjega stoletja so nastale prve knjižne zbirke, ki naj bi zadovoljile prav to plast bralcev. Pri nas je bila najbolj znana nemška Universal-Bibliothek, ki je s svojimi značilnimi rumenimi snopiči zavzemala velik del v knjižnicah naše inteligence, ker jim je nudila dokaj pisano izbiro dobrega, povprečnega in slabega iz svetovne in nemške literature. Prva svetovna vojna je to zbirko uničila, čeprav životari še danes, ne zaradi njenega programa, temveč zaradi njenega tiska. Nastala je vrsta poceni izdaj, ki naj bi ustrezale snovno in oblikovno tudi bolj razvajanemu okusu. Pri nas so najbolj poznane angleške Penguin izdaje, ki so doživele vrsto

bolj ali manj posrečenih konkurenčnih posnetkov, omenimo samo Albatros in podobne.

Do nekako 1939. leta je bila vsa takšna knjižna produkcija omejena pretežno na evropske narode. Tedaj so pa spoznali ameriški založniki pridobitne možnosti, ki tiče v takih izdajah in so se lotili domače produkcije poceni izdaj, kar je posebno v ZDA pomembno, saj je povprečna cena za trdo vezano knjigo 3—5 \$. Uporabljajoč najnovejše izume iz knjigoveštva, kar je znižalo knjigoveške stroške na komaj 15 % stroškov normalnega broširanja, izrabljajoč papir do zadnjega, saj pušča zrcalo komaj pol centimetra robu, pri tem pa s knjižnim programom, ki zajema razen najprimitivnejše plaže raznih detektivk in kavbojk tudi klasična dela iz svetovne književnosti, pa še po določenem razmahu knjigotrško najbolj uspela dela zadnjih let, so uspeli, da preplavijo ameriški pa tudi izvozni trg s svojimi izdajami po 25 do 50 centov. Danes stoji prvotnim »Pocket-Books« ob strani vrsta sličnih izdaj »Bautam«, »Signet« in pd., ki se med seboj vsebinsko razlikujejo le malo, s svojim enako živopisanim, vselej v malce pikantno obrnjenim, lakiranim ovitkom pa že obvladajo vsako okno knjigarne, ki se peča s prodajo ameriške literature.

Kakšen razmah je zavzela ta knjižna produkcija, ki je ustvarila nov knjigotrški pojem »pocket-book«, nam dokazuje že samo to, da jih je bilo lani prodanih čez 200.000.000 izvodov in da je najmanjša izdaja ca. 100.000 izvodov.

Prva leta je bilo za pocket-book značilno, da so izdajale obsežnejša dela v skrajšanih izdajah, tako je izšel Dostojevskega roman »Zločin in kaznen zmanjšan na eno tretjino in pd. Toda take izdaje so danes skoraj povsem

izginile, kar le dokazuje neko zrelost kupcev, ki so jih odklanjali.

Ameriški način pocenitve knjig je dobil tudi v Evropi nove posnemovalce. Na prvem mestu so Nemci, ki so videli v takem načinu možnost zadostiti potrebam, ki so se pokazale po vojni. Prvi je začel z njimi Rowolth-Verlag v Hamburgu, čigar zbirka Ro-Ro-Ro (Rowolths Rotationsromane) je še danes po vsebini prva, čeprav ji delajo močno konkurenco izdaje Fischer in Forum Verлага, o vsebinsko manjvrednih (Barenreihe in pd.) ne govorim.

Danes je naš knjižni trg v hudi zagati, ker kupna možnost kupcev ni uravnovešena s cenami naših knjig. Zaradi tega bi morda ne bilo kasno misliti tudi pri nas na take izdaje, ki bi omogočile tudi manj petičnemu bralcu, da si kupi vsaj sem in tja knjigo, ki mu je všeč.

P. B.